

המחסן טפלו בניקיונם, גיהוצם וחלוקתם בתא של כל חבר במחסן. בהתחלה לא תמיד הבגדים התאימו למידות החברים, דבר שהרבה פעמים היה מביא לצחוק כללי... עם הזמן כל חבר קיבל מספר שהיו מצמידים לבגדיו ואלו חזרו אליו, אחרי הטיפול של החברות (כביסה וגיהוץ), ולא אחרים...

בקבוץ, נוסף לעבודה (ברפת, בחקלאות, בהדרכת נוער, ובשטיפת כלים במטבח) פעלתי בשטחים שונים ומגוונים שמלאו אותי בסיפוק, כמו סדרן-עבודה, יוזם ואחראי לביולטין המקומי-"מבע", אחראי לועדת התרבות וגם מונית להיות בראש ועדת התנועה.

חיינו באינטנסיביות, הן מבחינת חיי עבודה והן בחיים החברתיים והתרבותיים והמשכנו לחשוב על העתיד ובמיוחד על איך להגדיל את מספר חברי הקבוץ ועל הקמת התשתית לקליטתם.

עליית הנוער

במסגרת המחשבה הזו של הרחבת הקבוץ בעתיד, ולאור הקשר שלנו עם יהדות ברזיל והאחריות שהרגשנו כלפיהם, צץ הרעיון להביא צעירים יהודים מברזיל במסגרת עליית הנוער. ארגון זה אשר הצליח להציל הרבה ילדים יהודים מאירופה, בעת מלחמת העולם השנייה, ארגנה בארץ קורסים להכשרת מדריכי נוער וקיבוצנו הוזמן לשלוח 2 חברים לקורס של שנת 1953. משך הקורס היה של שנה והמדריכים קבלו גם הכשרה לשמש כמורים. נשלחו לבית הכרם שבירושלים אהרון טלנברג ואנוכי. הקורס היה לחברי קבוצים שהגיעו אליו מכל הארץ. שם, זכינו למרצים מפורסמים כמו פרופסור לייבוביץ(ביולוגיה), אחותו נחמה(תנ"ך), צבי אדר (תנ"ך), מנשה הראל (גיאוגרפיה של ישראל וספורט), שקד (ספרות) ועוד.

בסיום הקורס החליטו בברור חיל לפעול למען הבאתם ארצה של צעירים, במסגרת עליית הנוער, שיקבלו חינוך בקבוצנו. נבחרתי למלא שליחות זו. ראיתי זאת לא רק כאות כבוד להיות הנבחר אלא גם כאתגר והתלבטתי האם אוכל לעמוד במשימה החשובה הזו. ביומן היחידי שכתבתי בחיי, במחברת פשוטה, מצוין:

"אפרים בריח (מזכיר הקבוץ):- היום אנו נפרדים ממושקה, היוצא בשליחות הקבוץ בנושא עליית הנוער.

אנו מברכים אותו כי המפעל הזה צריך להצליח. הוא צריך להיכנס לכל מקום, לפתוח את כל הדלתות הסגורות כי עבורנו זה חיוני לקבל את הצעירים הללו. בהצלחה, מושקה, ולהתראות כאשר תביא עולים צעירים מברזיל.

מושקה:- העובדה שהנני מתייחס לשליחות זו בזהירות איננה אומרת שאני לא מתלהב. אני רואה בהחלטת הקבוץ סימן של כוח, לא כי אני היוצא לשליחות זו, אלא העובדה שאנו שולחים מישהו לבצע משימה זו. הנני היוצא והדאגה היא האם נצליח או לא. אני משתמש בלשון רבים כי ההצלחה תהיה של כולנו. מפעל זה חשוב, לנו וגם להם. אנחנו צריכים את הצעירים הללו שיתחנכו וימצאו את עתידם יחד אתנו"...

אחרי 4 שנות חיים קולקטיבים מלאים הפלגתי לבד, באנייה "ארצה", כשבמזוודתי הרבה ספרי קריאה לנסיעה של 3 שבועות, עם החלפת אנייה בצרפת. באותה תקופה, בגלל מחסור במטבע חוץ בארץ, כל אחד היה יכול לצאת רק עם 10 דולרים. לכן, פניתי למשפחתי בברזיל שישלחו לי כסף למרטיי, בצרפת, על מנת שאוכל לשרוד, בעת החלפת האנייה לכיוון ריו דה ז'ניירו. כך עברו יומיים והכסף לא הגיע עדיין.

באותה אנייה מהארץ למרטיי נסעה גם מכרה של אחי יוסף וכשסיפרתי לה על מה שקורה בנידון היא הציעה להלוות לי סכום כסף אשר עזר לי. רק ביום האחרון של שהותי במרטיי, כאשר ניגשתי שוב לבנק נודע לי שהכסף כבר הגיע ואז יכולתי לשלם את החוב במלון ולהחזיר את ההלוואה. בסוף ינואר 1955 הגעתי לנמל ריו דה ז'ניירו.

אחרי המפגש עם המשפחה, הביקורים אצל חברי הילדות שלי וקיום ביקורים שנתבקשתי לערוך, על ידי חברי הקבוץ אצל המשפחות שלהם, התחלתי את הפעילות התנועתית שלי. הדבר הראשון היה השתתפותי בקבלת שבת בסניף התנועה.

לאחר מכן נסעתי לסאו פאולו, מקום מושבה של ההנהגה הארצית של "דרור" בכדי להחליט, יחד איתם, על דרכי הפעולה המשותפת. הוחלט שאעזור לתנועה במגוון פעולותיה ואקבל עזרה מהחברים ומהסניפים השונים על מנת לפגוש נערים האמורים להיות מועמדים לקבוצת העלייה שהוטל עלי לארגן.

היעד הראשוני-ביקור במחנה קיץ של "בית הילד היהודי" אשר קלטה יתומים יהודים בריו דה ז'ניירו.

שם הגעתי למסקנה שרובם צעירים מדי לקבוצה שתכננתי להרכיב ולעלות לארץ.

התחלנו להפיץ, בכתב, על תכניתנו לארגן קבוצת עליית הנוער למען חינוכם בקבוץ ברור-חיל. ערכנו ביקורים במוסדות היהודיים השונים בערים ריו, סאו פאולו, קוריטיבה, פורטו אלגרה, בלו הוריזונטה וישובים חקלאים יהודיים בדרום ברזיל, כגון 4 אירמאוס וארשים. יחד איתי פעלו חברי הסניפים צפורה פיינגלרנט (אז שפירא), אידה פוגל (אז אייזנברג), בריו והסביבה וחנה חצור(אשת שליח התנועה מרדכי חצור), שבמשך 3 שבועות בקרה בישובים שונים, הקרובים לריו, למטרה זו.

כמו כן זכינו לשיתוף פעולה של מר אדלברטו קורינלדי, אביו של 3 חברי התנועה אשר היה יושב-הראש של הועד למען ברור-חיל.

החיפושים למועמדים נעשו הן בבתי היתומים והן בין המשפחות שמצבם הכלכלי היה קשה ואשר ראו באפשרות לחנך את ילדיהם בישראל צעד ראשון שיאפשר להם, אחר כך, את עלייתם ארצה, כפי שאכן קרה במספר מקרים. מבית היתומים שבו תלינו תקוות שנוכל להביא ילדים ארצה, לא הצלחנו לגייס אף מועמד לעלייה. לדעתי הם לא קבלו עידוד ממנהלי המקום שכנראה לא רצו להישאר בלי ילדים במוסד שלהם ובצורה זו לרוקן את שדה פעולותיהם.

אחרי עבודה מאומצת של 6 חודשים הצלחנו לארגן קבוצה בת 16 צעירים והבאנו אותם לקבוץ-ההכשרה של תנועתנו בשם "עין-דורות" בז'ונדיאי אשר בסאו פאולו. שם התחלתי ללמד אותם עברית, ניתנה להם האפשרות

להכיר את החיים הקיבוציים, הן מבחינת העבודה הפיזית והן מבחינת חיי חברה ותרבות.

עלינו ארצה יחד עם הגרעין השישי של התנועה, הגדול ביותר שעלה מכל התנועות החלוציות מברזיל.
באנייה "נגבה", מצרפת לארץ, המשכנו ללמד עברית וערכנו פעולות חברתיות ותרבותיות ברוח התנועה.

בארץ, יחד עם החבר אהרון טלנברג כמורה ובליניה רויזנבלט כאם הבית עשינו הכל בכדי לתת להם הרגשת בית כשעל כתפי האחראיות לרכז הן החינוך והן ההדרכה שלהם לחיים החדשים.
אחת מן ההחלטות הראשונות שלנו הייתה שכל אחד מהנערים יאומץ על ידי משפחה מחברי המשק.

החלטה זו נראתה לנו די טבעית והצליחה ליצור קשרים ביניהם וגם תרמה, מאוחר יותר, אחרי שרותם בצבא, להצטרפותם לברור-חיל כחברי-משק.
כך עברה שנה, שלאחריה נכנסתי לויכוחים עם ההנהגה הכלכלית של הקבוץ. החינוך של הנערים התבסס על לימודים ועל מספר שעות מוקדשות לעבודה הפיזית. הקבוץ, עקב צרכיו, דרש שיקדישו יותר זמן לעבודה ופחות ללימודים, דבר שלדעתי הפר את ה"חוזה" בין הקבוץ לבין עליית הנוער. כשלא הצלחתי לשכנע את מנהיגי הקבוץ בעמדותי זו, החלטתי להתפטר מהתפקיד. חשבתי שעמדת הקבוץ מקפחת את הנערים הללו. המשך חינוכם נשאר בידי אהרון טלנברג והצטרפה אליו מרים בריח והם הובילו אותם עד סוף התקופה, שלאחריה התגייסו כגרעין לצבא, במסגרת נח"ל.

בענפים אחרים

חזרתי לעבוד בענפים שונים של המשק. שנה לאחר מכן כאשר שליחי הקבוץ עמדו לסיים את תפקידם בברזיל ועמדו לחזור למשק (גיסי מרדכי וחנה חצור) הציעה לי מזכירות הקבוץ שאחליף אותם.
הייתי כבר נשוי (1956) לשושנה מור, אחותה הצעירה של חנה, (אשר עלתה ארצה יחד עם החלק הראשון של הגרעין השני כאשר היא בת 13 והתחנכה במסגרת עליית הנוער ואחר-כך עם בני הקבוץ בכנרת).
נתתי תשובה חיובית והסכמתי הייתה רק לשנה אחת בלבד, דבר שלבסוף התארך לכמעט שנתיים.

פעלנו במיוחד בסניף ריו ומספר חודשים בסניף פורטו אלגרה. שושנה הייתה פעילה מאוד בחלק התרבותי. היא ארגנה קבוצת ריקודים ישראליים שאף הופיעה בטלוויזיה; לימדה שירים ישראליים; רכזה והוציאה לאור שירון, בשנת 1959, במימון המשכורת הצנועה שקבלנו מהסוכנות היהודית ואשר היוותה תרומתנו, לפי הרוח בה התחנכנו בתנועה. בסיום שליחות זו חזרנו לחיינו הרגילים בקבוץ. שושנה חזרה לענף שכה אהבה: גננות נוי ואני, כרגיל, "פקק" (מושג קיבוצי שפירושו סותם פנצ'רים: כאשר חסר משהו בענף מסוים אתה מוצב בענף זה במקומו), הן בעבודות חקלאיות, ברפת ולבסוף במטבח, במיוחד בשטיפת כלים(כשעוד לא היה מדיח כלים...). בדרך-כלל החברים לא אהבו להיות "פקקים" כי רצו לעבוד באופן